

Hrant'ı öldürmek, kenti öldürmek!

Milliyetçilik, kenti öldürülür. Irk ayrımcılığı kenti öldürür. Din ya da mezhep ayrımcılığı kenti öldürür, hatta yakar-kavurur ve çölleştirir. Hrant'ı öldürmek, kenti öldürmek demektir.

Akin Atauz

22/01/2022

Kentin kamusal alanı neyle inşa edilir?

Yanıt: Çeşitlilik, farklılıklar, çoğulluk ve demokrasiyle...

Elbette başka özellikler de yazabiliriz, giderek daha ayrıntılı veya derinlikli tanımlar yapmaya çalışabiliriz; ama şimdilik bu kadarı da yeter.

Yukarıdaki soruyu yanıtlarken belki şu soru üzerinde de düşünmeliyiz: Kentin kamusal alanı neden önemlidir veya kentin beslenebileceği bir kamusal alanın nitelikleri nedir? Kamusal alanın inşasında kent/ kentliler nasıl rol alır? Bu soruların önemini yadsımadan, sadece konuyu olabildiği kadar Hrant'la sınırlandırabilmek için şimdilik soruları bir kenara bırakalım.

Kentin kamusal alanı bütün dilleri, bütün etnisiteleri, bütün folklorları, bütün kültürleri, bütün düşünceleri ve isyanları, bütün sanatları ve hünerleri, bütün toplumsal cinsiyetleri ve yaşamını farklı biçimde kurmuş insanları, herkesi ve her şeyi içine sığdıracak bir liman gibidir. Bazen limana hiç gemi uğramaz ve orası ıssızlaşır. Bazen her çeşit insan, renk-tenin tonu, dil, olma hali ve bilinmedik-görülmedik yenilikler, fikirler rıhtımda, meydanlarda değiş-tokuş edilmeye başlar. Ve kimse bunlara karışmaz, özgürlüklerine ve eşitliklerine kuşkuyla yaklaşmazsa, o kamusal alan gönendikçe gönenir.

Unutmamalı ki, her kentin kamusal alanında gitmekte/ erimekte veya tükenmekte, çürümekte olan da olur yenilenen veya ilk defa filizlenen de... Kamusal alanın çokluğu, karmaşıklığı, çok katmanlılığı ve çoğulluğu, birbirinden çok farklı olabilen her şeyi birden barındırabilmesi, nicel ve nitel zenginlikleri; orada demokratik kültürü veya alışkanlıkları, içselleştirilmiş nezaketi ve insani incelikleri yaşatan insanların kurduğu bir kentin olduğunu gösterir.

Sadece ‘Ben varım’ demesi bile yeter

Kent öğreticidir. Ama bu öğrenmenin olduğu/ olabildiği yerlerin en önemlisi kentin kamusal alanıdır. Eğitim kurumlarında, akademilerinde, sanat kurumlarında ve diğer kapalı kamusal mekanlarda da farklı biçimlerde öğretilbilir çeşitli yaşam bilgileri, ama kamusal alandaki öğrenme öğretmensiz/ yöntemsiz ve otoritesiz bir öğrenme olduğu için hem daha değerlidir hem de bu bilgiler, daha kalıcı ve belki farkında bile olmadan içselleştirilebilen türde bilgilerdir.

Bütün bunların bir kentte/ kentin kamusal alanlarında olabilmesi/ gelişebilmesi ve olgunlaşabilmesi için o kentte/ kentin kamusal alanlarında her türde [toplumsal cinsiyet, dil, etnisite ya da din-inanç veya bilgi (ve epistemolojisi), sanatsal yaklaşım ya da ekonomik durum vb.] farklılıkların engin bir çeşitliliğinin olması, bu nedenle de sürekli olarak birbirine çeşitli düzeylerde ve çeşitli biçimlerde eklemlendirebilen, bütün bu farklılıkların birbirine değecek yakınlıkta birbirini gören-anlayan ve değerlendiren bir kentlilik durumuna/ atmosferine gereksinim vardır. Bu elektrikli atmosferin doğurucu/

verimli olabilmesi için de olağan özgürlüklerin ve demokratik atmosferin sağlıklı bir biçimde solunabilmesi gerekir.

Hrant, yaşadığı kent için de doğduğu kent için de **Anadolu**'nun bütün diğer kentleri için de böyle bir "çoğaltan" etkisi yaratabilme gücüyle hepimize, bu ülkede yaşayan bütün insanlara, son derece içten ve coşkulu, sıcacık ve inandırıcı, olabildiğine insan yaklaşımlı bir esin kaynağı oldu. Hala da oluyor.

Hrant'ın varlığı ve "ben varım" demesi, **Agos**'u yayınlaması, **İstanbul**'u İstanbul yapan, oranın böylesine çoğul ve çok katmanlı biçimlerde yaşayana bir kent olmasını sağlayan kunt öğelerden biriydi. Ama Hrant'ın varlığı, **New York** için de **San Francisco** için de **Paris** için de ve belki **Tahran** ya da **Erivan** için de bir esin kaynağı olarak, oraların da çoğul kentler olmasına katkıda bulunuyordu. Çünkü Hrant'ın savunduğu fikirden bile önce, sadece "ben varım" demesi üzerinde geliştirilebilecek düşünceler için yeterli bir kaynak oluşturmıştı.

Kentler sesini duydu

Bunları yazarken geçmiş zaman kipi kullanıyorum, ama geniş zaman kipi kullanmam gerekir. Hrant'ın "varım" demesi, İstanbul'un kamusal alanını çoğalttı ve geliştirdi.

Başka insanlarla paylaşılarak büyüyen düşünceler veya bakış açıları/ yapma biçimleri çoğaldı ve eklemlenmelerle zenginleşmeyi bugün de sürdürüyor.

Ama Hrant'ı öldürmeyi denemek, aslında kentin bu çoğulluğunu öldürmek, farklılıkları yok ederek kentin bütün kamusal alanını **Nazi** ordularının geçit töreni yapabileceği bir düzleme/ düzeltme ile ezmek istemek anlamına gelir.

Yukarıda yazdıklarımın tam tersini de milliyetçi, ırkçı/ ırk ayrımcı, bağnaz ve tek türkü bakış açılarının kentleri için yazabilirim: Milliyetçilik, kenti öldürülür. Irk ayrımcılığı kenti öldürür. Din ya da mezhep ayrımcılığı (Türkiye için Alevi düşmanlığı) kenti öldürür, hatta yakar-kavurur ve çölleştirir.

Milliyetçilik ve her türlü bağnazlık, demokrasi düşmanlığı/ otoriter despotizm, kentleri öldürür. Kent düşüncesini ve kentin asıl bütün pırıltılarını var eden/ yaratıcı ve çok katmanlı-çok boyutlu buluşçuluğu ve yaşama arzusunu öldürür. 1984'ün kentleri, mühendisler tarafından yapılabilir ama yaşayamazlar. Bugün hala **Yunan** kentini tartışıyoruz. Ama ondan belki binlerce yıl önce

yapılmış **Mezopotamya** veya **Mısır** kentini “şehircilik” amacıyla tartışmıyorsak, Yunan kentinin o çoğulluğu yaşanır hale getirmek, kamusal alanını ve yerel demokrasiyi inşa etmek ve tartışmak için gösterdiği çabadan dolayı böyle yapıyoruz.

Hrant'ı öldürmek, bu nedenlerle kenti öldürmek demektir.

Ama her ikisini de öldürmeyi başaramamış olmak da kentlerin, o kentlerdeki kamusal alanı yaratan kentlilerin; bu farklılıkları farklılar olarak bir arada olmayı, birbiriyle konuşmaları ve tartışmaları, birbirinden öğrenmeleri ve belki de en çok her kültürün bilinçaltında biriken zehirlenmeleri sağaltabilmek için canlı bir arayış içinde olmaları sağlayabilmelerindendir?

Kenti kent yapmak isteyenlerin, kentin özgürlüklerini/ nefes alınabilecek kamusal alanlarını yaratmayı ve korumayı gerekli gören insanların, kentin/ kentin kamusal alanının sürekli ve yenilenerek inşa edilmesini gerekli gören hemşehrilerin var olmasından ötürüdür belki de...

Hrant'a bu çoğulluğun yaratılması için, belki daha da öncesinde kentlerin kamusal alanlarının ihtiyacı olan bu çoğulluk düşüncesinin esini ve yapıcısı olduğu için çok teşekkür borçluyuz. O olmasaydı, söylediklerini söylememiş, yaptıklarını yapmamış olsaydı, Türkiye'nin kentleri, çoğulculuk açısından, özgürlükler ve bir arada yaşayabilmek iradesi bakımından çok daha yoksul olacaktı.

Evet, kentler onun sesini duydu ve kamusal alanlarını biraz daha güçlendirdi, hala da güçlendiriyor.

Teşekkür ederiz Hrant Dink.

İyi ki varsın.

Akın Atauz